

**Toelichting op het Rapport bij
het Jaarverslag 2009 van het
Ministerie van Algemene Zaken,
Kabinet der Koningin en
Commissie van Toezicht (III)**

19 mei 2010

Inhoud

1	Inleiding	1
1.1	Over dit onderzoek	1
1.1.1	Oordelen bij het jaarverslag	1
1.1.2	Onderzoek naar beleidsinformatie	2
1.1.3	Onderzoek naar de bedrijfsvoering	2
1.1.4	Onderzoek naar de financiële informatie	2
1.1.5	Goede publieke verantwoording	3
1.2	Onderzoeksopzet	5
1.3	Over het Ministerie van Algemene Zaken, het Kabinet der Koningin en de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten	7
1.3.1	Ministerie van Algemene Zaken	7
1.3.2	Het Kabinet der Koningin	8
1.3.3	De Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten	9
2	Bedrijfsvoering	11
2.1	Oordeel over het financieel beheer en materieelbeheer	11
2.2	Ontwikkeling in de bedrijfsvoering	12
2.3	Managementcontrolsysteem	12
2.3.1	ICT	12
2.3.2	EU-aanbestedingen	13
2.3.3	Taakstelling	13
2.4	Oordeel over totstandkoming informatie in jaarverslag over bedrijfsvoering	15
3	Financiële informatie	17
3.1	Oordeel over de financiële informatie	17
3.2	Oordeel over saldbalans en toelichting	18
	Gebruikte afkortingen	20
	Literatuur	21

1 Inleiding

1

1.1 Over dit onderzoek

Een minister verantwoordt zich in zijn jaarverslag over hoe zijn ministerie in het afgelopen jaar heeft gepresteerd en gefunctioneerd. In het jaarverslag staat of de doelen en prestaties die in de begroting van het ministerie waren afgesproken, ook zijn gerealiseerd (informatie over het beleid), hoe het ministerie heeft gefunctioneerd (informatie over de bedrijfsvoering) en wat de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten van het ministerie zijn geweest (financiële informatie).

Wij onderzoeken de informatie in het jaarverslag op elk van deze drie terreinen, en kijken ook naar de achterliggende processen binnen het ministerie. Op basis hiervan formuleren wij onze bevindingen en oordelen in het *Rapport bij het Jaarverslag 2009 van het Ministerie Algemene Zaken, Kabinet der Koningin en Commissie van Toezicht (III)*, dat als afzonderlijk document is gepubliceerd op onze website www.rekenkamer.nl.

Het nu voorliggend document is een toelichting op dat rapport. In deze toelichting komen achtereenvolgens aan de orde: de informatie in het jaarverslag over de bedrijfsvoering van het ministerie (hoofdstuk 2) en over de financiën van het ministerie (hoofdstuk 3).

1.1.1 Oordelen bij het jaarverslag

De Algemene Rekenkamer doet jaarlijks rechtmatigheidsonderzoek bij het Rijk. Wij doen dit onderzoek uit hoofde van onze wettelijke taak zoals beschreven in de Comptabiliteitswet 2001. Wij beoordelen het gevoerde financieel beheer en het materieelbeheer (§ 2.1) en gaan na of de informatie in de jaarverslagen over de bedrijfsvoering (§ 2.4) en over de financiën (hoofdstuk 3) tot stand is gekomen volgens de daarvoor geldende regels en goed is weergegeven in de jaarverslagen. Met onze wettelijke oordelen hierover ondersteunen we de Tweede Kamer bij het verlenen van decharge aan de betrokken ministers.

1.1.2 Onderzoek naar beleidsinformatie

2

Niet alleen het doen van onderzoek naar de jaarverslagen behoort tot de wettelijke taak van de Algemene Rekenkamer. De Comptabiliteitswet (CW) schrijft daarnaast voor dat wij onderzoek doen naar de doeltreffendheid en de doelmatigheid van het gevoerde beleid (CW 2001, artikel 85).

Wij hebben bij het Ministerie van Algemene Zaken in 2009 geen onderzoek verricht naar het gevoerde beleid. In de brief van 29 juni 2006 (Algemene Zaken, 2006) heeft de minister van Algemene Zaken toegelicht dat er door de aard van de werkzaamheden en het ontbreken van een specifiek beleidsveld geen sprake is van relevante maatschappelijke effecten. De algemene beleidsdoelstelling van het ministerie, het bevorderen van de eenheid van het regeringsbeleid, vloeit logisch voort uit de Grondwet. Er is dan ook geen sprake van een specifiek beleidsveld zoals andere ministeries dat kennen.

1.1.3 Onderzoek naar de bedrijfsvoering

Conform de CW 2001 (artikel 82) doet de Algemene Rekenkamer ook onderzoek naar de bedrijfsvoering van departementen. Wij integreren dit onderzoek in het jaarlijks terugkerende rechtmatigheidsonderzoek. Wij geven in hoofdstuk 2 een oordeel over het gevoerde financieel beheer en materieelbeheer en de voor dat beheer bijgehouden administraties. Verder gaan we in hoofdstuk 2 in op het managementcontrolsysteem (MCS) van het ministerie. Tot slot geven we in dit hoofdstuk een oordeel over de wijze waarop de informatie over de bedrijfsvoering in het jaarverslag tot stand is gekomen.

1.1.4 Onderzoek naar de financiële informatie

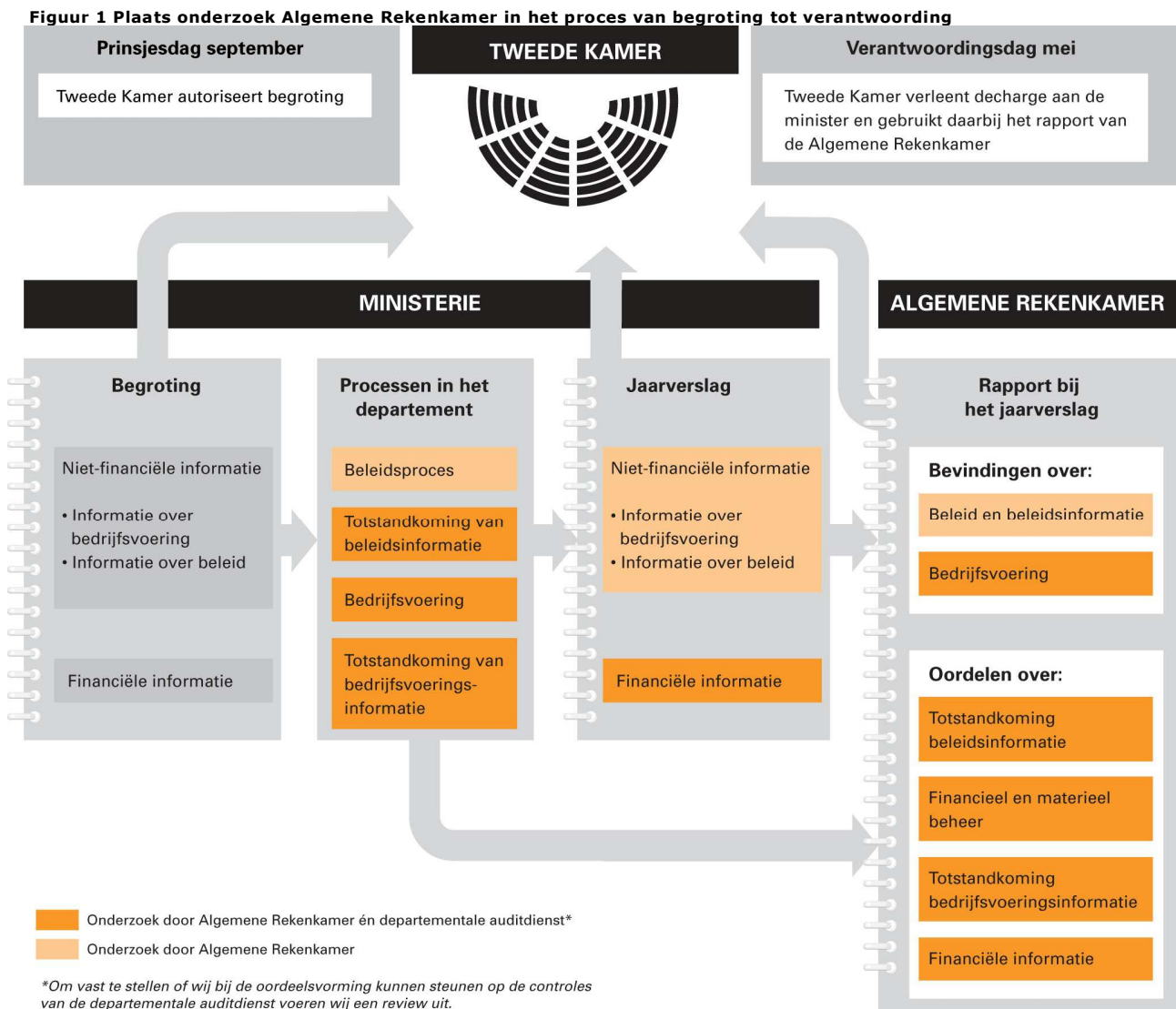
Ook het onderzoek naar de financiële informatie in het jaarverslag is onderdeel van ons jaarlijkse rechtmatigheidsonderzoek (CW 2001, artikel 82). In hoofdstuk 3 melden we zowel de fouten en onzekerheden in de financiële informatie die de *kwantitatieve* tolerantiegrenzen overschrijden als de fouten en onzekerheden in de financiële informatie die naar hun aard onze *kwalitatieve* tolerantiegrenzen overschrijden. Onder 'fouten' verstaan we financiële informatie die niet rechtmatig tot stand is gekomen (dat wil zeggen: het begrotingsgeld is niet volgens de regels ontvangen of uitgegeven) of niet deugdelijk is weergegeven (dat wil zeggen: er is geen goede verantwoording afgelegd in het jaarverslag). We spreken van 'onzekerheden' wanneer we door onvolkomenheden in het

financieel beheer niet kunnen vaststellen of er al dan niet sprake is van fouten.

3

Figuur 1 laat zien wat wij in het kader van ons rechtmatigheidsonderzoek wanneer onderzoeken.

1.1.5 Goede publieke verantwoording

Het is de wettelijke taak van de Algemene Rekenkamer om het onderzoek naar de jaarverslagen jaarlijks uit te voeren. De wijze waarop wij het onderzoek invullen (zie § 1.2 hierna) is niet alleen gebaseerd op de eisen die de wet stelt, maar ook op onze missie en strategie.

Goed openbaar bestuur staat centraal in het werk van de Algemene Rekenkamer. Wij baseren ons daarbij op de kenmerken van goed openbaar bestuur zoals de Verenigde Naties deze hebben geformuleerd. Deze kenmerken hebben betrekking op de rechtsstaat, de democratie, het presteren en het functioneren van het openbaar bestuur. Uitgaande van onze wettelijke taak en missie richten wij ons vooral op de laatste twee aspecten. En in ons jaarlijkse rechtmatigheidsonderzoek concentreren wij ons op het onderdeel 'publieke verantwoording'. Wij vinden dat elke overheid te allen tijde publieke verantwoording moet kunnen afleggen over haar presteren en functioneren. Met onze rapporten proberen we ministers te stimuleren om daarin zo nodig verbeteringen aan te brengen.

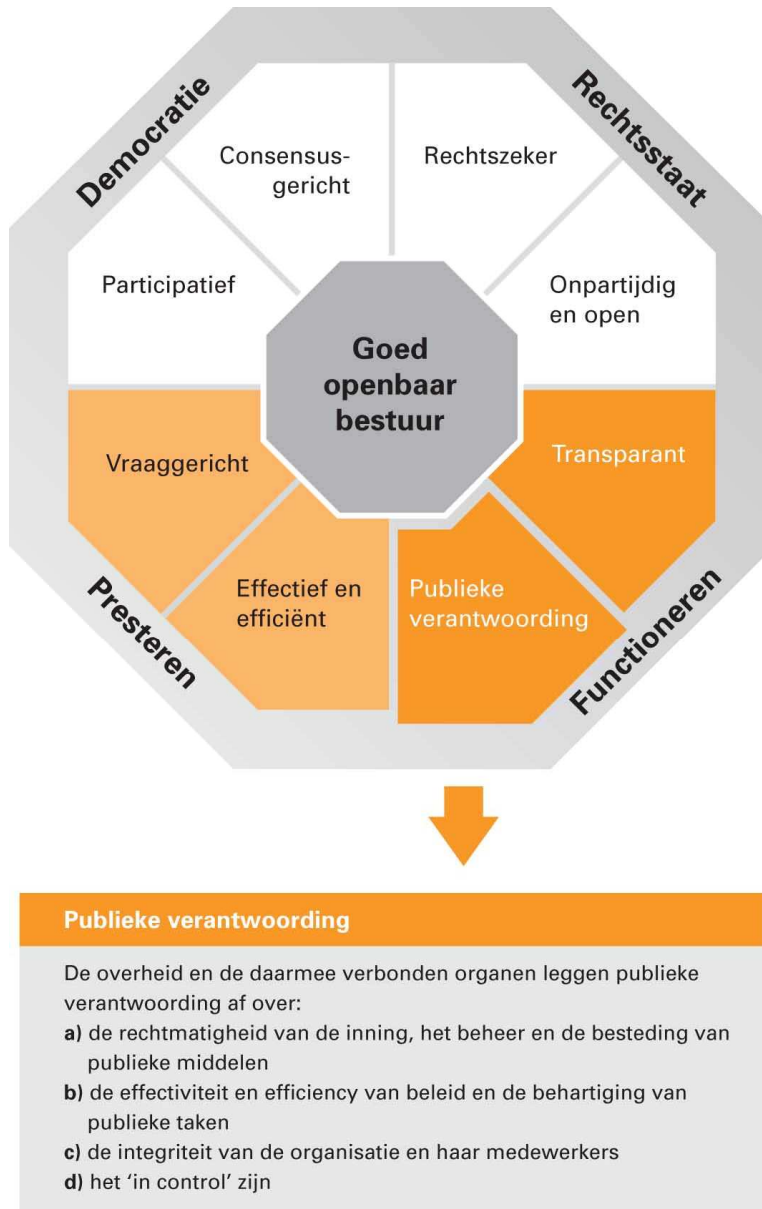
4

Figuur 2 geeft een overzicht van publieke verantwoording als onderdeel van goed openbaar bestuur. Zie voor een compleet overzicht van goed openbaar bestuur onze website: www.rekenkamer.nl.

Figuur 2 Publieke verantwoording als onderdeel van goed openbaar bestuur

5

Ontleend aan de brochures Presteren en functioneren van het openbaar bestuur en Essentialia van goed openbaar bestuur van de Algemene Rekenkamer.

1.2 Onderzoeksopzet

Op basis van een door ons uitgevoerde risicoanalyse hebben wij een programma opgesteld voor het rechtmatigheidsonderzoek 2009 bij het Ministerie van Algemene Zaken. In deze risicoanalyse zijn we uitgegaan van onze wettelijke taken en de essentiële elementen van publieke verantwoording.

Bovendien hebben we in het kader van de verantwoordelijkheid van de minister van Algemene Zaken voor het beheer van de begroting van het Huis der Koningin extra aandacht besteed aan de volgende onderwerpen:

6

- de wijzingen in de controle en verantwoording door de overgang van de begroting van het Huis der Koningin (I) naar de begroting van de Koning (I);
- de hiermee samenhangende actualisering van de regelingen betreffende het Koninklijk Huis.

De uitkomsten hiervan zijn opgenomen in ons *Rapport bij het Jaarverslag 2009 Huis der Koningin (I)*.

Aanvullend op het onderzoek naar bovenstaande onderwerpen hebben we dit jaar rijksbreed aandacht gegeven aan de sturing van grote ICT-projecten, de naleving van de Europese aanbestedingsregels en de realisatie van de taakstellingen. Daarnaast hebben we bij alle departementen onderzoek gedaan naar de bestuurskosten. Dit laatste onderzoek richt zich op de uitgaven die zijn gemoeid met de voorzieningen en vergoedingen voor ministers en staatssecretarissen voor de vervulling van hun ambt.

Onze rapporten bij de jaarverslagen zijn uitzonderingsrapportages. Dit betekent dat wanneer bovengenoemde onderwerpen niet tot noemenswaardige bevindingen leiden, wij hierover niet rapporteren.

Een belangrijk onderdeel van ons rechtmatigheidsonderzoek is de review op de controlewerkzaamheden van de departementale auditdiensten. Deze voeren wij uit om vast te stellen of we gebruik kunnen maken van de controlebevindingen van de auditdiensten. Behalve de (financiële) controle van het jaarverslag doen auditdiensten ook onderzoek naar de bedrijfsvoering van het ministerie, waaronder het financieel beheer en het materieelbeheer. De auditdienst van het Ministerie van Economische Zaken heeft dit jaar bij het Ministerie van Algemene Zaken extra aandacht besteed aan de betrouwbaarheid van het bedrijfsvoeringssysteem PLATO en de beheersmaatregelen in het financieel systeem CODA.

Op www.rekenkamer.nl kunt u meer lezen over hoe onze rapporten bij de jaarverslagen tot stand komen. Afkortingen die specifiek zijn voor dit rapport, zijn opgenomen in de bijlage.

1.3 Over het Ministerie van Algemene Zaken, het Kabinet der Koningin en de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

7

Wij rapporteren over de resultaten van ons onderzoek per jaarverslag. In totaal zijn er 28 jaarverslagen. Dit rapport gaat over het Ministerie van Algemene Zaken, het Kabinet der Koningin en de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten.

1.3.1 Ministerie van Algemene Zaken

Het Ministerie van Algemene Zaken heeft als belangrijkste taak om de eenheid van het algemeen regeringsbeleid te bevorderen. Daarnaast geeft het ministerie voorlichting over het Koninklijk Huis en is het verantwoordelijk voor de coördinatie van het algemene communicatiebeleid. Bovendien draagt het ministerie bij aan de ontwikkeling van het regeringsbeleid voor de langere termijn. Dit gebeurt via de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. De minister-president is ministerieel verantwoordelijk voor het optreden van de leden van het Koninklijk Huis. Er is geen beleidsveld waarover het Ministerie van Algemene Zaken specifiek verantwoording aflegt. De rol en de taken van het ministerie liggen vast in de Grondwet.

Onder het Ministerie van Algemene Zaken ressorteert een batenlastendienst: de Dienst Publiek en Communicatie. Deze dienst treedt op als deskundige communicatiepartner voor ministeries en uitvoeringsorganisaties. Daarnaast helpt de Dienst Publiek en Communicatie de overheid beter te communiceren met burgers.

In onderstaand overzicht geven wij een beschrijving van het ministerie aan de hand van een aantal kengetallen.

Overzicht 1 Het Ministerie van Algemene Zaken in kengetallen

Totaal verplichtingen	€ 68.674.000
Totaal uitgaven	€ 67.903.000
Totaal ontvangsten	€ 2.879.000
Transactie-uitgaven	€ 67.903.000
- waarvan personeelsuitgaven (inclusief baten-lastendienst)	€ 31.792.000
Overdrachtsuitgaven	€ 0
Aantal begrotingsartikelen	2
- waarvan beleidsartikel (met 4 operationele doelstellingen)	1
- waarvan niet-beleidsartikel	1
Aantal personen werkzaam (in fte) per ultimo 2009	419
Aantal directoraten-generaal	1
Aantal baten-lastendiensten	1
- bijdrage van moederdepartement	€ 7.391.000
- apparaatsuitgaven	€ 57.355.000
- eigen vermogen	€ 3.753.000
Begrotingsfondsen	0
Rechtspersonen met wettelijke taak	0
Recent onderzoek (vanaf 2007) van de Algemene Rekenkamer op het terrein van het Ministerie van Algemene Zaken	Geen
Grootschalige ICT-projecten	Geen

Bron: Jaarverslag Ministerie van Algemene Zaken, het Kabinet der Koningin en de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten 2009 en Centrale Afdeling Financieel Economische Zaken van het Ministerie van Algemene Zaken.

Uit dit overzicht blijkt dat het Ministerie van Algemene Zaken alleen transactie-uitgaven heeft.

1.3.2 Het Kabinet der Koningin

Het Kabinet der Koningin verzorgt de ambtelijke ondersteuning van de Koningin bij de uitoefening van haar staatsrechtelijke taken. Het Kabinet der Koningin is een onderdeel van de rijksoverheid en fungeert als schakel tussen de koningin en de ministers. Daarnaast heeft het Kabinet der Koningin tot taak om de oorspronkelijke staatsstukken te bewaren.

In onderstaand overzicht geven wij een beschrijving van het Kabinet der Koningin aan de hand van een aantal kengetallen.

Overzicht 2 Het Kabinet der Koningin in kengetallen

Totaal verplichtingen	€ 2.310.000
Totaal uitgaven	€ 2.310.000
Totaal ontvangsten	€ 0
Transactie-uitgaven	€ 2.310.000
- waarvan personeelsuitgaven	€ 1.793.000
Overdrachtsuitgaven	€ 0
Aantal begrotingsartikelen	1
- waarvan beleidsartikel	1
- waarvan niet-beleidsartikel	0
Aantal personen werkzaam (in fte) per ultimo 2009	26
Aantal directoraten-generaal	0
Aantal baten-lastendiensten	0
Begrotingsfondsen	0
Rechtspersonen met wettelijke taak	0
Recent onderzoek (vanaf 2007) van de Algemene Rekenkamer op het terrein van het Kabinet der Koningin	Geen
Grootschalige ICT-projecten	Geen

Bron: Jaarverslag Ministerie van Algemene Zaken, het Kabinet der Koningin en de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten 2009 en Centrale Afdeling Financieel Economische Zaken van het Ministerie van Algemene Zaken.

Uit dit overzicht blijkt dat het Kabinet der Koningin alleen transactie-uitgaven heeft.

1.3.3 De Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

De Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten is een onafhankelijk toezichtorgaan. De commissie houdt toezicht op de rechtmatigheid van de uitvoering van twee wetten: de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten uit 2002 en de Wet veiligheidsonderzoeken. Daarbij richt de commissie zich op zowel de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst als de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst.

In onderstaand overzicht geven wij een beschrijving van de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten aan de hand van een aantal kengetallen.

Overzicht 3 De Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en

10

Veiligheidsdiensten in kengetallen

Totaal verplichtingen	€ 675.000
Totaal uitgaven	€ 675.000
Totaal ontvangsten	€ 0
Transactie-uitgaven	€ 675.000
- waarvan personeelsuitgaven	€ 455.000
Overdrachtsuitgaven	€ 0
Aantal begrotingsartikelen	1
- waarvan beleidsartikel	1
- waarvan niet-beleidsartikel	0
Aantal personen werkzaam (in fte) per ultimo 2009	7
Aantal directoraten-generaal	0
Aantal baten-lastendiensten	0
Begrotingsfondsen	0
Rechtspersonen met wettelijke taak	0
Recent onderzoek (vanaf 2007) van de Algemene Rekenkamer op het terrein van de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten	Geen
Grootschalige ICT-projecten	Geen

Bron: Jaarverslag Ministerie van Algemene Zaken, het Kabinet der Koningin en de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten 2009 en Centrale Afdeling Financieel Economische Zaken van het Ministerie van Algemene Zaken.

Uit dit overzicht blijkt dat de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten alleen transactie-uitgaven heeft.

2 Bedrijfsvoering

11

Wij hebben de bedrijfsvoering van het Ministerie van Algemene Zaken, het Kabinet der Koningin en de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten onderzocht. Onder de bedrijfsvoering vallen alle bedrijfsprocessen die ervoor zorgen dat een ministerie functioneert. Het gaat dan om de primaire processen, de faciliterende processen en de sturing en beheersing daarvan.

In dit hoofdstuk geven we ons oordeel over het financieel beheer en het materieelbeheer en gaan we in op eventuele onvolkomenheden die we daarin hebben aangetroffen (§ 2.1). Vervolgens schetsen we de ontwikkeling in de onvolkomenheden in de bedrijfsvoering (§ 2.2).

We komen in dit hoofdstuk ook terug op enkele onderwerpen uit ons rapport *Rijk Verantwoord 2008* (Algemene Rekenkamer, 2008), te weten: het managementcontrolestelsel van het ministerie (§ 2.3). Ten slotte geven we nog een oordeel over de totstandkoming van de informatie over de bedrijfsvoering (§ 2.4).

2.1 Oordeel over het financieel beheer en materieelbeheer

Het financieel beheer, het materieelbeheer en de daartoe bijgehouden administraties moeten op grond van de CW 2001 voldoen aan de eisen van rechtmatigheid, ordelijkheid en controleerbaarheid.

Oordeel

De onderzochte onderdelen van het financieel beheer, het materieelbeheer en de daartoe bijgehouden administraties van het Ministerie van Algemene Zaken, het Kabinet der Koningin en de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten voldeden in 2009 aan de in de CW 2001 gestelde eisen.

2.2 Ontwikkeling in de bedrijfsvoering

12

Evenals voorgaande jaren hebben we geen onvolkomenheden geconstateerd in de bedrijfsvoering van het Ministerie van Algemene Zaken. De bedrijfsvoering van het Ministerie van Algemene Zaken is op orde.

2.3 Managementcontrolsysteem

Een managementcontrolsysteem (MCS) is een organisatorische voorziening die tot doel heeft te waarborgen dat een organisatie op behoorlijke wijze en goed bestuurd haar taken uitvoert en doelen realiseert, en zich daarover ook kan verantwoorden. Een goed MCS vormt dus een waarborg voor een goede bedrijfsvoering. In ons rapport *Rijk Verantwoord 2008* (Algemene Rekenkamer, 2008) hebben wij toegezegd om in 2009 het instrument MCS in samenspraak met de ministeries verder uit te werken .

Dit hebben we gedaan in expertmeetings die we in maart 2010 hebben gehouden. Wij zijn voornemens om het verslag hiervan omstreeks verantwoordingsdag op onze website (www.rekenkamer.nl) te plaatsen.

Van een drietal onderwerpen signaleren wij al enkele jaren dat zij bijzondere aandacht vragen. Dat zijn de sturing van grote ICT-projecten, de naleving van de Europese aanbestedingsregels en de realisatie van de taakstellingen. Dit jaar zijn wij rijksbreed voor deze onderwerpen nagegaan in hoeverre het departementale MCS een goede beheersing ervan ondersteunt.

2.3.1 ICT

'ICT in control' is een belangrijk onderdeel van het MCS van een ministerie. Onder ICT in control vallen de volgende twee onderwerpen:

- de inrichting van de functie van Chief Information Officer (CIO);
- de rapportage over grote ICT-projecten.

In 2008 heeft het kabinet besloten dat alle ministeries in het tweede kwartaal van 2009 de CIO-functie zouden invullen. In haar brief van 12 december 2008 heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de Tweede Kamer geïnformeerd over de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van deze rol (Ministerie van BZK, 2008).

Inmiddels is bij alle ministeries de CIO-functie ook inderdaad ingevuld. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties wil met de aanstelling van CIO's op alle departementen en de introductie van

uniforme rapportages over grote ICT-projecten aan de Tweede Kamer, de uitvoering en de besturing van grote ICT-projecten verbeteren.

13

2.3.2 EU-aanbestedingen

Sinds begin jaren zeventig bestaan er binnen de Europese Unie (EU) regels om ervoor te zorgen dat alle bedrijven binnen de EU, ongeacht hun nationaliteit, kunnen meedingen naar overheidsopdrachten binnen de EU. Daarnaast bevorderen deze regels de transparantie en integriteit van het overheidshandelen. Wij moeten echter al vele jaren constateren dat deze regels geregeld worden overtreden. Wij zien de naleving van de Europese aanbestedingsregelgeving als een belangrijk aandachtspunt voor een managementcontrolestelsel (MCS) van een ministerie. Wij vinden het van belang dat ministers inzicht hebben in de mogelijke oorzaken van het niet naleven van deze regels.

Wij zijn daarom voor 2009 nagegaan of en hoe elk ministerie daar inzicht in verwerft. Daartoe hebben we bij het Ministerie van Algemene Zaken onderzocht hoe de auditdienst de naleving van de Europese aanbestedingsregelgeving heeft gecontroleerd. Wij stelden vast dat de auditdienst systematisch de naleving van deze regels controleert. Deze controles wezen uit dat het Ministerie van Algemene Zaken in twee gevallen, met een totaalbedrag van € 225.000, de regels voor Europese aanbesteding niet heeft nageleefd. Het betreft aanbestedingen voor taxidiensten en voor druk- en uitgeverijwerk. Deze onrechtmatigheid heeft haar oorsprong in 2007. In de navolgende jaren heeft inkoop van deze taxidiensten en druk- en uitgeverijwerk eveneens tot onrechtmatigheden geleid, totdat deze contracten in 2009 afliepen. In 2009 zijn nieuwe contracten afgesloten die volgens de Europese richtlijnen zijn aanbesteed.

2.3.3 Taakstelling

In de *Nota Vernieuwing Rijksdienst* (Kabinet, 2007) van september 2007 heeft het kabinet een taakstelling voor de rijksdienst vastgelegd. Die taakstelling is een bezuiniging van € 630 miljoen, verdeeld over de ministeries en over 35 zelfstandige bestuursorganen (zbo's), wat neerkomt op circa 11.000 fte's. Daarbij komt nog een taakstelling van ongeveer 1800 fte's bij de zogenoemde tariefgefinancierde diensten, dat wil zeggen diensten van agentschappen en zbo's die geheel of gedeeltelijk door derden worden betaald. In totaal is de afslanking voor het Rijk dus vastgesteld op ongeveer 12.800 fte's in de periode 2008-2011. Als peildatum voor de afslanking is de feitelijke bezetting in fte's op 31

december 2006 aangehouden: totaal 175.000 fte's, waarvan 120.000 fte's bij het Rijk en 55.000 fte's bij zbo's. De taakstelling is verdeeld over 2008 (1/8 deel), 2009 (1/8 deel), 2010 (1/4 deel) en 2011 (1/2 deel). Bij de taakstelling is rekening gehouden met de verschillende onderdelen van de ministeries, namelijk beleid, ondersteuning, inspectie en uitvoering. Beleid moet met ongeveer 20% verminderen, ondersteuning met ongeveer 25%, inspectie met ongeveer 20% en uitvoering met ongeveer 5 à 10%.

14

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor de coördinatie van dit programma en voor de voortgangsrapportage aan de Tweede Kamer. De vakministers zijn verantwoordelijk voor het realiseren van de taakstelling op hun eigen ministeries. Ieder ministerie heeft voor zichzelf en voor de zbo's die onder het ministerie ressorteren, een plan van aanpak opgesteld waarin staat hoe de taakstelling zal worden ingevuld conform de aangegeven fasering en binnen de kaders die daarbij zijn gesteld in termen van geld en functies.

De inhuur van derden mag niet stijgen om de weggevallen fte's van de taakstelling Vernieuwing Rijksdienst te compenseren. Cijfers over de inhuur van externen zijn niet opgenomen in de voortgangsrapportages over de Vernieuwing Rijksdienst. Wel rapporteren de ministeries sinds 2007 in hun departementale jaarverslag over hun externe inhuur.

Uitvoering taakstelling

De vraag is hoe per ministerie de voorgenomen taakstelling wordt uitgevoerd. Heeft het management dit proces onder controle? Om antwoorden op deze vragen te krijgen hebben wij het plan van aanpak van het Ministerie van Algemene Zaken nader bekeken. We hebben onderzocht hoe dit plan wordt uitgevoerd en hoe het ministerie de voortgang bewaakt.

Het plan van aanpak dateert van 11 juni 2007 en is nog steeds van kracht. De uitvoering van het plan loopt achter op het schema. Uit gegevens van het Ministerie van Algemene Zaken blijkt dat op 31 december 2009 circa 10% van de taakstelling was gerealiseerd. Inmiddels heeft het ministerie aanvullende maatregelen genomen om de taakstelling te kunnen realiseren.

De directie Financieel Economische Zaken en de directie Personeel en Organisatie houden gezamenlijk de voortgang en bewaking van het plan bij. Daarbij letten ze ook op de verdeling over de verschillende categorieën: beleid (20%), ondersteuning (25%), inspectie (20%) en

uitvoering (5 à 10%). Ze bekijken periodiek de stand van zaken en rapporteren hierover aan de secretaris-generaal. Ook controleren ze de uitvoering van het plan.

15

Inhuur externen

In 2009 is bepaald dat de uitgaven voor externe inhuur van de rijksoverheid per jaar niet meer mogen bedragen dan 13% van de totale personele kosten. Hogere uitgaven voor externe inhuur moeten worden uitgelegd. Iedere minister rapporteert aan de Tweede Kamer over de hoogte van de uitgaven voor externe inhuur in een bijlage bij het jaarverslag.

Wij zijn voor de verantwoording over 2009 nagegaan of de informatie die de minister van Algemene Zaken heeft opgenomen in de bijlage grote verschillen bevat ten opzichte van de informatie uit de jaarverslagen 2007 en 2008. Ook hebben we bekeken hoe de minister deze verschillen toelicht.

Wij stellen vast dat de externe inhuur in 2009 is toegenomen tot € 2,7 miljoen. Dit is 8% van de begroting van het Ministerie van Algemene Zaken en ligt ruim onder de afgesproken norm van 13%. Het ministerie huurde extern in voor de projecten *1Logo* en *Overheidsinformatie Nieuwe Stijl*.

Ook zijn we nagegaan of de bijlage door de auditdienst is gecontroleerd. Wij stellen vast dat de bijlage door de auditdienst is gecontroleerd.

2.4 Oordeel over totstandkoming informatie in jaarverslag over bedrijfsvoering

In de bedrijfsvoeringsparagraaf van het jaarverslag van een ministerie verantwoordt de minister zich over de rechtmatigheid van de begrotingsuitvoering (of het begrotingsgeld volgens de regels is uitgegeven), over de totstandkoming van de beleidsinformatie, over het gevoerde financieel beheer en materieelbeheer en over de overige aspecten van de bedrijfsvoering.

De informatie over de bedrijfsvoering dient op grond van de CW 2001:

- op deugdelijke wijze tot stand te zijn gekomen;
- te voldoen aan de verslaggevingsvoorschriften.

Deze twee aspecten, die geen betrekking hebben op de kwaliteit van de informatie zelf, betrekken wij in ons oordeel over de informatie over de bedrijfsvoering.

Om tot een oordeel te komen over de totstandkoming van de informatie hebben wij de volgende aspecten ervan onderzocht:

- Beschikt de minister over een procedure voor de totstandkoming van de bedrijfsvoeringsparagraaf waarin de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van alle actoren zijn vastgelegd?
- Heeft de minister vooraf criteria geformuleerd om te bepalen wat opmerkelijke zaken en tekortkomingen in de bedrijfsvoering zijn?
- Is het verloop van het totstandkomingsproces controleerbaar en is het afwegingsproces daarbij transparant vastgelegd?

Oordeel

De informatie over de bedrijfsvoering in het Jaarverslag 2009 van het Ministerie van Algemene Zaken, het Kabinet der Koningin en de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten is op deugdelijke wijze tot stand gekomen en voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften.

3 Financiële informatie

17

Wij hebben de financiële informatie in het Jaarverslag 2009 van het Ministerie van Algemene Zaken, het Kabinet der Koningin en de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten beoordeeld. We hebben onderzocht of de minister het begrotingsgeld volgens de regels heeft ontvangen en uitgegeven en of hij daarover in het jaarverslag goede verantwoording heeft afgelegd.

3.1 Oordeel over de financiële informatie

De financiële informatie in het jaarverslag bestaat uit de volgende onderdelen:

- de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten in de verantwoordingsstaat en de toelichting daarbij;
- de baten, lasten, kapitaaluitgaven, kapitaalontvangsten en balansposten in de samenvattende verantwoordingsstaat van de batenlastendiensten en de toelichting daarbij.

De financiële informatie dient op grond van de CW 2001:

- rechtmatig tot stand te zijn gekomen;
- deugdelijk te zijn weergegeven;
- te voldoen aan de verslaggevingsvoorschriften.

Oordeel

De financiële informatie in het Jaarverslag 2009 van het Ministerie van Algemene Zaken, het Kabinet der Koningin en de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten voldoet aan de eisen die de CW 2001 stelt. Dit betekent dat wij geen belangrijke fouten en onzekerheden in de rechtmatigheid en de deugdelijke weergave hebben geconstateerd die de tolerantiegrenzen overschrijden, en dat de informatie voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften.

Het totaalbedrag aan geconstateerde fouten en onzekerheden blijft onder de tolerantiegrens voor de financiële informatie in het jaarverslag als geheel.

In de bijlagen van ons *Rapport bij het Jaarverslag 2009 van het Ministerie van Algemene Zaken* staat een overzicht van *alle* fouten en onzekerheden.

Naleving Europese aanbestedingsregels

Wij zijn nagegaan in hoeverre het ministerie de Europese aanbestedingsregels naleeft. Wij hebben vastgesteld dat het Ministerie van Algemene Zaken in twee gevallen, met een totaalbedrag van € 225.000, deze regels niet heeft nageleefd. Zie § 2.3.2 voor nadere informatie.

3.2 Oordeel over saldibalans en toelichting

De saldibalans is een overzicht van de posten die aan het eind van het jaar nog openstaan en die naar het volgende jaar moeten worden meegenomen. Bij de saldibalans hoort een toelichting waarin nadere informatie wordt verstrekt over de afzonderlijke posten op deze balans.

De informatie in de saldibalans dient op grond van de CW 2001:

- rechtmatig tot stand te zijn gekomen;
- deugdelijk te zijn weergegeven;
- te voldoen aan de verslaggevingvoorschriften.

Oordeel

De informatie in de saldibalans in het Jaarverslag 2009 van het Ministerie van Algemene Zaken, het Kabinet der Koningin en de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten voldoet aan de eisen die de CW 2001 stelt. Dit betekent dat wij geen belangrijke fouten en onzekerheden in de rechtmatigheid en de deugdelijke weergave hebben geconstateerd die de tolerantiegrenzen overschrijden, en dat de informatie voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften.

In 2009 heeft het Ministerie van Algemene Zaken voor een bedrag van € 3.196.000 aan openstaande voorschotten afgerekend. Wij zijn van oordeel dat de afgerekende voorschotten voldoen aan de gestelde eisen.

Het totaalbedrag aan geconstateerde fouten en onzekerheden in de saldibalansposten blijft onder de tolerantiegrens voor de saldibalans als geheel.

In de bijlagen van ons *Rapport bij het Jaarverslag 2009 van het Ministerie van Algemene Zaken* staat een overzicht van *alle* fouten en onzekerheden. **19**

Gebruikte afkortingen

20

CIO	Chief Information Officer
CW 2001	Comptabiliteitswet 2001
EU	Europese Unie
MCS	managementcontrolestelsel
ZBO	zelfstandig bestuursorgaan

Op www.rekenkamer.nl staat een verklarende woordenlijst met begrippen die veel voorkomen in onze rapporten bij de jaarverslagen.

Literatuur

21

Algemene Rekenkamer (2008). *Rijk Verantwoord 2008*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2008-2009, 31 924, nr. 2. Den Haag: Sdu.

Algemene Zaken (2006). *Brief aan de Tweede Kamer, 29 juni 2006*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 28 949, nr. 53. Den Haag: Sdu.

Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2008). *Brief aan de Tweede Kamer, 12 december 2008*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2008-2009, 26 643, nr. 135. Den Haag: Sdu.

Kabinet (2007). *Nota vernieuwing Rijksdienst*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2007-2008, 31 201, nr.3. Den Haag: Sdu.